

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שא' המסובים יקדש ויוציא י"ח את כל אלו שעדיין לא שמעו קידוש, ואח"כ אמר:]

ההוראה שא' יעשה קידוש ויוציא י"ח את כולם, אינה בסתירה להמבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (שכבר נדפסה¹) שבשמח"ת צריך כל אחד לקדש בעצמו, כי, בעת אמירת הוראה הנ"ל הי' הדבר נוגע רק ליחידים, ואצלם לא הי' צורך להבהיר ענינים מסויימים, משא"כ עתה שנמצאים הרבה אנשים, כולל גם "פנים חדשות" שלא היו כאן בפעמים קודמות, וביניהם גם כאלו שאינם מבינים אידיש, או שאינם מבינים את התוכן של קידוש, וכן גם אלו שמתביישים שכבר עומדים שעה לאחרי השקיעה ועדיין לא עשו קידוש...

ולכן, בנוגע למעשה בפועל, יש צורך להבהיר², שכיון שישנם כאלו שאוחזים עדיין לפני קידוש, יעשה מישהו קידוש ויוציא י"ח את כולם.

ב. כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה לכהנים (מבין העולים החדשים מרוסיה), ואח"כ אמר:

באמת היו צריכים ליתן לכולם משקה, שפועל חיות וחמימות כו'. ואכן הכוונה היא שיחלקו מהמשקה לכל הקהל, והעיקר, שהפעולה הגשמית של חלוקת המשקה תפעל גם ברוחניות הענינים — שימשיכו לכולם גם מהמס"נ שלהם, שתומשך (גם אצלם) באופן ד"כ"ן (הלואי) בקודש חזיתך³, לכל לראש — בנוגע להמשך כללות עבודתם בשמירת וקיום התומ"צ בהידור, ובפרט בנוגע להשפעה על הנשים וחינוך הילדים (עוד

(1) ראה שיחת ליל שמח"ת תש"ד; (2) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר שיש דין תש"ט בתחלתם (סה"ש תש"ד ריש ע' 32; ש"טעה בדבר מצוה פטור" (יבמות לד, א), אבל מ"מ הרי זה חסרון כו'. תש"ט ע' 281). וראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד בתחלתה (תומ"מ חס"ב ע' 124). (3) תהלים סג, ג. וראה כש"ט בהוספות וש"נ. סס"ד. וש"נ.

לפני בר-מצוה, כמוכן ממ"ש הרמב"ם⁴ ש"מי שלא למדו אביו חייב ללמד את עצמו כשיכיר" באופן של הידור, וכללות ההשפעה על הזולת, שעיי"ז גופא יתוסף גם אצלם, כמוכן ממארו"ל⁵ "יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני העני עושה עם בעה"ב",

ובאופן שההוספה בעניני התומ"צ פועלת גם בחלקו בעולם (לבטל את החמימות הבלתי-רצויה שבעולם כו'), ועד לאופן שנעשה "עולם חדש"⁶.

ועד שעיי"ז זוכים לשלימות ההידור בקיום התומ"צ — "כמצות רצונך"⁷, בביהמ"ק השלישי שיבנה במהרה בימינו ממש.

* * *

ג. בנוגע לשמע"צ שעליו נאמר⁸ "ביום השמיני עצרת תהי' לכם" — הנה ע"פ הידוע⁹ שכל ענין בתורה הוא מדוייק, ובפרט בפסוק בתשוב"כ שכל תיבה ותיבה היא בתכלית הדיוק (שהרי התוכן של כל תיבה יכול להתבטא גם בלשון אחר, ועכצ"ל שלשון זה הוא בתכלית הדיוק)¹⁰, יש לבאר הענין המיוחד וההוראה הברורה (באופן שאין מקום לטעות כו') שלמדים מכל פרטי הענינים שבפסוק זה.

ולכל לראש — הענין ד"עצרת", שהוא מלשון קליטה¹¹, והיינו, שבשמע"צ נעשית הקליטה של כל עניני המועדים שלפנ"ז — חג הסוכות, ולפנ"ז, ר"ה עשיית ויוהכ"פ, שכולם באים באופן של קליטה בשמע"צ. ועז"נ שהענין ד"עצרת" צריך להיות באופן ד"ביום השמיני עצרת תהי' לכם", כדלקמן.

ד. "ביום":

ענינו של "יום" הוא — כפי שקורין בשמח"ת — "ויקרא אלקים לאור יום"¹², היינו, ש"יום" הו"ע האור.

והענין בזה¹³ — שאור אינו פועל מציאות חדשה; המציאות היא

(9) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 13. וש"נ.
 (10) ראה גם תו"מ חנ"ו ע' 254. וש"נ.
 (11) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רטו. ע' רכו. וש"נ.
 (12) בראשית א, ה.
 (13) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשל"ס י"י (תו"מ חנ"ח ע' 169). שם חס"ג ע' 11. וש"נ.

(4) הל' ת"ת פ"א ה"ג. וראה פס"ד להצ"צ — חידושים על הרמב"ם בתחלתו.
 (5) ויק"ר פל"ד, ח.
 (6) ב"ר פ"ל, ח.
 (7) נוסח תפלת המוספין. וראה תו"ח ר"פ יחי. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). ועוד.
 (8) פינחס כט, לה.

אותה מציאות כמקודם, אלא שע"י האור יכולים לראות ולבחון ולהכיר את מציאות הדבר לאמיתתו, ולדוגמא: כשיש פירצה, הנה ע"י האור יכולים להבחין אם זו פירצה שמוליכה לבור, או דלת שמוליכה לחדר וכיו"ב.

ועד"ז בנוגע לענין ד"עצרת", שנוסף לכך שכל הענינים הם באופן של קליטה, יש צורך גם בענין האור ("יום") — לידע כיצד להשתמש ולנצל את הענינים שנעשו אצלו באופן ד"עצרת".

[ולהעיר, שאע"פ ששמע"צ מתחיל מהלילה, הרי אין זה סתם לילה, חושך, כמו בימות החול, אלא זהו חלק מהי"ו"ט ד"יום השמיני עצרת", שמתחיל דוקא מהלילה, כמו במצות סוכה שזמן חיובה מתחיל בלילה¹⁴ (לא כמו לולב ואתרוג, שזמן חיובם ביום¹⁵, כמו קרבנות היום, החל מקרבן תמיד שזמנו כש"האיר¹⁶ פני כל המזרח עד שבחברון¹⁷), והיינו, שגם בלילה נעשה ענין ה"יום" — אור].

ה. " (ביום ה)שמיני":

ידוע פירוש הרב המגיד¹⁸ ש"שמיני" הוא מלשון שמנונית.

ועפ"ז מובן גם הפירוש ד"שמיני עצרת" — שכל הענינים שבאים באופן של קליטה ("עצרת") בשמע"צ, נעשים באופן של שמנונית.

והיינו, שנוסף לכך שחודש השביעי הוא "משובע בכל"¹⁹, שיש בו כו"כ ימים טובים, ר"ה ויוהכ"פ כו' — הנה כל ענינים אלו באים בקליטה בשמע"צ באופן של שמנונית.

ועאכ"כ בנוגע לחג הסוכות, ששמע"צ הוא יום השמיני שלו — שפועל שמנונית בכל עניני חג הסוכות, והיינו, שנוסף על ענין ההידור שבחג הסוכות, כפי שלמדים מאתרוג ("פרי עץ הדר"²⁰) גם בנוגע לשאר ג' המינים שצריכים להיות באופן של "הדר"²¹ (וכן בנוגע לסוכה שצריכה להיות באופן של "הדר"²²), הנה בשמע"צ ניתוסף בזה גם ענין השמנונית.

אלקי אברהם אלקי יצחק וכיו"ב.

18) ראה תו"מ סה"מ שם ע' רכה. וש"נ.

19) ויק"ר פכ"ט, ח.

20) אמור כג, מ.

21) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתרמ"ה

ס"ב. וש"נ.

22) ראה שם סתרל"ח ס"ו וש"נ.

14) ראה פרש"י ה"ג — סוכה לג, ב.

15) טשו"ע אר"ח רסתרנ"ב.

16) יומא כח, סע"א (במשנה).

17) "כדי להזכיר זכות אבות" (פרש"י

שם, ב) — די"ל שבזה מרומז שבזכות

האבות נעשה ענין האור גם אצלנו, כיון שהם

"אבותינו", ע"ד המבואר בתניא (פמ"ו)

כפירוש "אלקיים", "אלוקה שלכם, כמו

ועוד ענין ב"שמיני" — שמן י':

אות י' מורה על ענין הביטול והעדר תפיסת מקום, כמרומו בתמונת אות י' — כידוע ש"כל אות (מלשון "אתא בוקר"²³, שהו"ע הגילוי) היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה והתגלות האור כו"²⁴ — שהיא באופן של נקודה בלבד, ללא התפשטות כלל לאורך ורוחב כמו בציור שאר האותיות. ולכן מבואר בספרי קבלה שאות י' מורה על בחי' החכמה²⁵; אבל אעפ"כ, גם הנקודה של אות י' היא מציאות.

והענין וההוראה בעבודה — שצריך להיות ענין הביטול והעדר תפיסת מקום, אבל ביחד עם זה צריך להיות ענין של מציאות, והיינו, שלא לחשוב מי אני ומה אני, ומה כבר יוכל לפעול ע"י עבודתו כו', אלא צריך לידע שיש לו מציאות, ועבודתו נוגעת למעלה — צורך גבוה²⁶, ולכן צ"ל אצלו גם ענין השמנונית, אלא שהשמן הוא באופן של י' ("שמיני", שמן י'), מתוך ביטול, באופן שכל מציאותו אינה אלא למלא את שליחותו של הקב"ה למטה.

ו. ("ביום השמיני עצרת תהי' לכם"):

כל הענינים שבאים בקליטה ("עצרת"), באופן של אור ("ביום") ובאופן של שמנונית ("השמיני") — צריכים להיות באופן שנעשים "לכם", היינו, שיודע שהכוונה היא אליו ("דאָס מיינט מען אים אַליין"), והענין בא בפנימיותו ומתאחד עמו באופן שנעשה המציאות שלו, עד שהוא נעשה בעה"ב על הענין, לפעול אותו גם למעלה.

ועפ"ז מתורצת הסתירה שמצינו בנוגע לכללות ענין העבודה, שמחד גיסא נאמר²⁷ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"²⁸, היינו, שכללות ענין המצוות נמשך מלמעלה ע"י הקב"ה, ולאידך גיסא נאמר²⁹ "ועשיתם אותם", אתם כתיב, מעלה אני עליכם כאילו עשאוני³⁰, שזהו שרמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברים דמלכא³¹ (ועד"ז בנוגע לשם"ה מצוות לא תעשה), והיינו,

הגדול כט, ב ואילך.

(27) תהלים קמז, יט.

(28) שמור" פ"ל, ט.

(29) בהר כה, יח.

(30) זח"ג קיג, א. וראה הגהות הרח"ו

לזהר שם. לקר"ת שלח מה, ב. ובכ"מ.

(31) ראה תקי"ז ת"ל (עד, סע"א).

(23) ישע"י כא, יב. וראה תר"מ סה"מ שם

ע' שעח. וש"נ.

(24) תניא שער היחוד והאמונה פי"ב

בהגהה.

(25) ראה תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ.

(26) ראה עבוה"ק בהקדמה. שם ח"ב

(חלק העבודה) פ"ג. הובא בשל"ה שער

שענין המצוות נעשה ע"י בני" למטה, והם פועלים את ענין המצוות למעלה³² — כי, לכתחילה באים המצוות מלמעלה, שהקב"ה מצוה אותם כו', אבל כאשר יהודי מתחיל ללמוד תורה ולקיים מצוות, ועושה זאת באופן שמתאחד עם התומ"צ — הנה אדרבה: הוא נעשה בעה"ב על התומ"צ, ופועל אותם גם למעלה.

ולדוגמא — במצות תפילין: הסיבה לכך שיהודי מניח תפילין היא בגלל שהקב"ה צוה עליו להניח תפילין. אבל בשעה שמקיים את המצוה ומניח התפילין, הנה אף שבתחילה היתה מציאותו ומציאות התפילין שני ענינים נפרדים, הרי קיום המצוה הוא באופן שמתאחד עם התפילין עד שנעשים מציאות אחת [שהרי קיום מצות תפילין היא לא בשעה שהתפילין מונחים על השולחן³³, אלא דוקא כשיהודי מניחם על ידו ועל ראשו, כך, שהמציאות שלו היא חלק מהמצוה], ועד"ז בשאר המצוות, שהרי "הוקשה כל התורה כולה (מצוות התורה)³⁴ לתפילין"³⁵.

ועד"ז בלימוד התורה — שאף שבתחילה ישנה מציאות התורה ומציאות האדם באופן שהם שני ענינים נפרדים, הרי ע"י לימוד התורה מתאחד האדם הלומד עם התורה באופן שנעשים מציאות אחת.

ולא עוד אלא שיהודי נעשה בעה"ב על התומ"צ, ופועל אותם למעלה באופן חדש, וכמו בתורה, שהקב"ה אומר על בני" שלומדים תורה למטה: "נצחוני בני נצחוני"³⁶, והם פועלים הענין דלימוד התורה למעלה, כמארז"ל³⁷ "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"; ועד"ז בנוגע למצוות, שע"י קיומם למטה פועלים בני" הענין דרמ"ח אברים דמלכא.

וענין זה מודגש גם בשמע"צ ושמח"ת — שבתחילה ישנה מציאותו של יהודי כפי שמקבל מהתורה, באופן שמבטל את עצמו אל התורה, ועד שנעשה בבחי' הרגלים של התורה³⁸, ועי"ז מתאחד ונעשה מציאות אחת עם התורה, ועד שפועל בתורה להמשיך בה בחי' כתר תורה.

ז. "ביום השמיני עצרת) תהי' (לכם):"

(32) ראה גם תר"מ סה"מ כסלו ע' קמה. (36) ב"מ נט, ב. וש"נ.
 (33) ראה תר"א שמות נג, ד. ובכ"מ. (37) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.
 (34) ראה גם תר"מ חנ"ט ס"ע 362. וש"נ. (38) ראה שיחת ליל שמח"ת תש"ד ס"ט
 (35) קידושין לה, א. וש"נ. (סה"ש תש"ד ע' 36).

"תהי" — הוא לשון ציווי, וגם לשון הבטחה שכך יהי בפועל בעתיד (כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת³⁹).

והענין בזה — שהתורה מבטיחה שהענין ד"ביום השמיני עצרת .. לכם" יהי בפועל אצל כל אחד מישראל, שהרי "לא ידח ממנו נדח"⁴⁰. אבל ביחד עם זה ישנו גם הציווי "ביום השמיני עצרת .. לכם", היינו, שהאדם עצמו צריך לעשות משהו ולמלא את חלקו בענין זה, כדי שלא יהי באופן של "נהמא דכיסופא"⁴¹.

וכיון שישנו ענין של ציווי — הרי "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה"⁴², כי, מי שאינו מצווה ועושה, יכול להגיע ע"י עבודתו רק עד שרש הנבראים, אבל מי שהוא מצווה ועושה, הנה ע"י המצוה, שהיא מלשון צוותא וחיבור⁴³, ה"ה מגיע למעלה משרש הנבראים⁴⁴.

* * *

ח. בנוגע להאמור לעיל (ס"ג) ששמע"צ כולל את כל עניני ר"ה ויוהכ"פ וחג הסוכות — צריך להבין:

שמע"צ הוא יום אחד בלבד. וגם בחו"ל שיש גם שמח"ת, הרי איתא במדרש⁴⁵ בנוגע ליו"ט שני של גלויות: "אמרה כנסת ישראל, בא"י הייתי שומר יום אחד, עכשיו שני ימים, סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן, ואיני מקבלת אלא על יום אחד", "שהרי באמת אותה ההארה המאיר בחו"ל בשני ימים, מאיר בא"י ביום אחד כו"⁴⁶.

ולכאורה, איך אפשר שביום אחד יהיו כל ריבוי הענינים שבר"ה ויוהכ"פ וחג הסוכות?

ובפרטיות יותר:

בנוגע לר"ה — הנה נוסף על כללות הענין ד"תמליכוני עליכם"⁴⁷, הרי הוא בדוגמת ה"ראש" שבגוף האדם, שעם היותו קטן ביחס לשאר

43 ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

44 חסר הסיום (המור"ל).

45 שהש"ר פ"א, ו [ה].

46 לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ג.

47 ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

39 ראה לקו"ת במדבר יג, ג. וראה גם תו"א ס"פ תשא. ובכ"מ.

40 ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ל ט. ה"ל ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

41 ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

42 קידושין לא, סע"א. וש"נ. תקו"ז שם.

הגוף⁴⁸, הרי הוא כולל את החיות של כל הגוף, וכמו"כ כולל ר"ה את כל ימי השנה⁴⁹, כך, שיש בו ריבוי ענינים כו'.

ועוד זאת, שיש בו שני ימים — כפי שהי' גם בזמן הבית, כשהיו מקדשים ע"פ הראי⁵⁰. וכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"⁵¹, כולל גם בנוגע לענין הזמן, ובפרט זמן שהוא כללי, כמו הזמן של חודש תשרי, שכל המועדים שבו הם מועדים כלליים שמהם נמשך על כל השנה כולה⁵², החל מר"ה שהוא ה"ראש" של כל השנה — הרי מובן שהעבודה דר"ה דורשת את כל אריכות הזמן של שני ימים, כי, אילו היו יכולים לפעול זאת במשך זמן קצר יותר, לא היו מקדישים לזה זמן ארוך יותר.

וכמו"כ ישנו ענינו של יוהכ"פ, שבו ישנו ענין התשובה והסליחה כו' באופן ד"לפני ה' תטהרו"⁵³; וכן ענינו של חג הסוכות, "זמן שמחתנו". ובינתיים ישנם גם עשרת ימי תשובה, וכן ד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, כך שמדובר אודות ריבוי ענינים שדורשים זמן רב — כ"א יום⁵⁴.

ולכאורה, איך אפשר לפעול כל ענינים אלו בשמע"צ שאינו אלא יום אחד בלבד — שאינו מספיק אפילו להתכוננות בלבד בכל ענינים אלו?!

ט. ויש לבאר זאת ע"פ ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁵ בנוגע לכללות חודש תשרי, שזהו כמשל ההליכה אל ה"יריד"⁵⁶ שבו רוכשים "סחורה" עבור כל השנה כולה, שלכן צריך לרכוש ריבוי סחורה הן בכמות, שתספיק על כל השנה כולה, והן באיכות, כל מיני סוגים של סחורה, כל אחד לפי ענינו ולפי צרכיו כו' (כפי שמבאר בארוכה פרטי הדברים, שכולם שייכים ונוגעים להבנת הענין); ודוגמתו בנמשל, שחודש תשרי הוא זמן מרכזי שבו רוכשים את כל הענינים הדרושים על כל השנה

48) ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 20. וש"נ.

49) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך.

ובכ"מ.

50) ראה גם שיחת ליל שמח"ת תשט"ז

(קודם הקפות) בתחלתה (תו"מ חט"ו ע')

100). וש"נ.

51) שבת עז, ב.

52) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט.

אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה ע' א'תתסו.

סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרע"ח ע' רעה. תשי"ב ע'

49. ועוד.

53) אחרי טז, ל.

54) ראה גם שיחת יום שמח"ת תש"כ

בתחלתה (תו"מ חכ"ז ס"ע 100 ואילך). וש"נ.

55) שיחת יום שמח"ת תרצ"ט סי"ב

(סה"ש תרצ"ט ע' 313). ליל שמח"ת תש"ז

ס"ו (סה"ש תשי"ז ע' 74). וש"נ.

56) משא"כ כשנמצאים בבית, שאז

מספיק לקנות כמות קטנה מידי פעם, לפי

תנאי הזמן והמקום כו'.

כולה, ואח"כ מתחילה העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו"⁵⁷, שאז פורקים את הסחורה, ומעמידים כל סוג וסוג במקומו כו' בסדר מסודר, כדי שיוכלו להשתמש בזה במשך כל השנה.

[והטעם שרוכשים "סחורה" למשך שנה אחת בלבד — כי, אע"פ שזוהי סחורה טובה, הרי זה רק לפי ערך המעמד ומצב דעתה, ואילו בר"ה הבא יומשך "אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם (אפילו בזמן הבית) אור עליון כזה"⁵⁸, והיינו, שבר"ה תשל"ב נמשך אור נעלה יותר ממה שנמשך בשנים שלפנ"ז (ובפרט אם משיח יבוא במשך השנה, אזי צ"ל אור נעלה הרבה יותר), ובר"ה תשל"ג יומשך אור נעלה עוד יותר, ולכן יצטרכו אז לרכוש "סחורה" חדשה וכו'].

ועפ"ז יש לבאר את ענינו של שמע"צ — עצרת מלשון קליטה — שכל ה"סחורה" שרכשו בזמני המועדים דחודש תשרי, ר"ה ויוהכ"פ וחג הסוכות, הנה בבוא שמע"צ אוספים ואורזים את כל ה"סחורה" לתוך ה"עגלה".

וזהו הביאור בפשטות איך יתכן שבשמע"צ שהוא יום אחד יהיו כל הענינים שהיו לפנ"ז במשך כ"א יום — כי, כדי להמשיך את הענינים מלכתחילה יש אמנם צורך בריבוי זמן, אבל לאחרי שכבר נמשכו, וצריך רק לאסוף ולקלוט אותם, אזי מספיק יום אחד.

וכמובן גם ממשל הנ"ל, שבתוך ה"עגלה" נמצאת כל ה"סחורה" ביחד (ולא כמו בשעה שפורקים את הסחורה, שמעמידים כל דבר במקומו), ודוגמתו בנמשל, שכל הענינים דר"ה ויוהכ"פ וחג הסוכות כלולים ביום אחד — שמע"צ.

וזהו גם הביאור בענין גודל השמחה שבשמע"צ אצל כל בני"ש שכולם רוקדים ביחד [שהרי אע"פ שעיקר השמחה היא בשמח"ת, כפי שראינו אצל רבותינו נשיאינו החילוק שבין שמע"צ לשמח"ת⁵⁹, הרי גם בשמע"צ עורכים "הקפות" בשמחה גדולה⁶⁰] — כי, בשעה שה"סחורה" שרכש כל אחד מישראל נמצאת כבר בתוך ה"עגלה", הרי בודאי אין מקום לענין של מרה שחורה... אלא כולם עומדים במעמד ומצב של מרה לבנה, מתוך שמחה גדולה!

(57) ויצא לב, ב. וראה סה"ש תרצ"ו ע' שם חנ"א ע' 230. וש"נ.

43. וש"נ. (60) כשם שגם בשמח"ת ישנו לא רק ענין

השמחה והריקודים, אלא גם עלי' לתורה (58) תניא אגה"ק סי"ד.

(59) ראה שיחת יום שמח"ת תשכ"ו ס"ג

(תו"מ חמ"ה ריש ע' 117). וש"נ. וראה גם

ונתן לנו את תורתו".

י. ומזה מובן גודל היוקר של שמע"צ — כיון שבשעה אחת יכולים לפעול מה שפועלים בדרך כלל במשך יום שלם.

וכאמור, שלאחרי שמע"צ פורקים את ה"סחורה" ומשתמשים בה לצורך העבודה במשך כל השנה כולה.

וכאשר בני"י עובדים עבודתם באופן ד"יגעת", אזי נעשה הענין ד"מצאת"61, ובלשון הכתוב62: "וימצא גו' ויברכהו ה'", והיינו, שנמשכת ברכתו של הקב"ה באופן של מציאה.

ועד שזוכים לענין ד"מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו"63 — ביאת משיח צדקנו באופן של מציאה64, במהרה בימינו ממש.

* * *

יא. אע"פ ששמע"צ כולל את כל הענינים, ר"ה שענינו קבלת עול, יוהכ"פ שענינו תשובה, וחג הסוכות ("זמן שמחתנו") שענינו שמחה — הרי צירוף וקליטת כל הענינים בשמע"צ נעשים ע"י ענין השמחה.

ובענין השמחה גופא — הרי זו שמחה גדולה יותר אפילו מהשמחה של חג הסוכות65:

לכל לראש — מצד הכלל ש"מעלין בקודש ואין מורידין"66, שלכן, גם בחג הסוכות עצמו צריכה להיות השמחה באופן נעלה יותר מיום ליום, ומטעם זה הנה גם השמחה דשמע"צ צריכה להיות גדולה יותר מהשמחה של חג הסוכות.

ונוסף לזה יש בשמע"צ ענין חדש של שמחה שהוא נעלה יותר באין ערוך מהשמחה שלפנ"ז, שלכן, השמחה דשמע"צ אינה כמו שמחת בית השואבה שבה היו חילוקים בין בני"י, ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע"67, ואילו בשמחה דשמע"צ ושמחת אין חילוקים בין בני"י, אלא כולם רוקדים ביחד, גדולי חכמי ישראל כו' יחד עם כל העם68.

65 ראה גם תו"מ חס"ב ע' 198. וש"נ.

66 ברכות כח, א. וש"נ.

67 רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.

68 ראה גם לקו"ש חי"ד ע' 166.

61 מגילה ו, ריש ע"ב.

62 תולדות כו, יב.

63 תהלים פט, כא.

64 ראה סנהדרין צז, א.

ומובן, שהעילוי שבשמחה זו הוא לא רק לגבי כל העם, אלא גם לגבי גדולי חכמי ישראל, שהרי לא יתכן שאצל כל העם תהי' השמחה דשמע"צ ושמח"ת בעילוי שבאין ערוך, ואילו אצל גדולי חכמי ישראל לא יהי' עילוי זה⁶⁹.

יב. והסיבה לכך שגם הקליטה של עניני ר"ה ויוהכ"פ היא ע"י ענין השמחה שבשמע"צ — לפי שבר"ה ויוהכ"פ עצמם מודגש ענין השמחה:

בנוגע לענינו של ר"ה, "תמליכוני עליכם" — הרי הכתרת המלך צריכה להיות (לא בהכרח, אלא) באופן ד"מלכותו ברצון קבלו עליהם"⁷⁰, "בשמחה גדולה"⁷¹, ודוקא אז מתקבל ונקלט יותר אצל המלך ענין ההכתרה.

וכן בנוגע לענינו של יוהכ"פ, ענין התשובה — שכאשר התשובה היא בשמחה, אזי היא בשלימות גדולה יותר.

ובהקדים מ"ש הרמב"ם בהמשך לענין שמחת בית השואבה⁷²: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא . . וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה, וכן דוד מלך ישראל אמר⁷³ ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני, ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה', שנאמר⁷⁴ והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'".

והענין בזה — שקיום כל מצוה צ"ל בשמחה, כמו שהאדם שש ושמח כשנופל לו הון עתק⁷⁵ — שזכה לקיים את רצונו של הקב"ה ועי"ז להתקשר עמו (שזהו הפירוש ד"מצוה" — מלשון צוותא וחבור⁴³), ובשביל זה מבטל את עצמו לגמרי ומקבל עליו עול מלכותו ית', כפי שהדבר בא לידי ביטוי בענין השמחה.

ויש להוסיף ולבאר דברי הרמב"ם שמביא דוגמא מדוד המלך, אף ששמחה זו צריכה להיות אצל כל אדם — כדי להדגיש שענין הביטול הקשור עם השמחה ("שמשפיל עצמו ומקל גופו כו") הוא לא בגלל שאין

דרושי ר"ה נו, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

71 סה"מ תש"ג ס"ע 6.

72 ה' לולב בסופן.

73 שמואל"ב ו, כב.

74 שם, טז.

75 ראה תניא פל"ג.

69 כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שענין זה הוא בבחינת "בא ללמד ונמצא למד", והיינו, שנוסף על פעולת גדולי חכמי ישראל על כל העם, ישנה גם פעולת כל העם על גדולי חכמי ישראל.

70 נוסח תפלת ערבית. וראה לקו"ת

לו במה להתגאות כו', אלא אדרבה: אע"פ שיש אצלו גדולה וכבוד, כמו אצל דוד המלך, שאצלו הי' עיקר ענין המלוכה בישראל (כמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים⁷⁶), ה"ה יודע ש"אין הגדולה והכבוד אלא (לבטל את עצמו ו) לשמוח לפני ה'", והיינו, שהיו אצלו שתי הקצוות: תכלית הכבוד והגדולה — מחד גיסא, ולאידך גיסא — תכלית הביטול. וענין זה הובא ברמב"ם בתור פסק הלכה — שגם מלך גדול צ"ל בתכלית הביטול.

ואם קיום כל מצוה צריך להיות בשמחה — הרי מובן במכ"ש וק"ו גודל השמחה שצ"ל במצות התשובה⁷⁷, שכן, מבלי הבט על כך שעבר על מצוות התורה, נתן לו הקב"ה אפשרות לחזור ולהיות עמו בצוותא וחיבור ע"י מצות התשובה, בידעו שאף פעם לא אבוד, ואפשר לתקן כו', ועד שב"מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו"⁷⁸, כיון שאצל בעל תשובה ישנו העילוי ש"זדונות נעשו לו כזכיות"⁷⁹.

[ומובן, שאע"פ שהענין ד"זדונות נעשו לו כזכיות" הוא רק בתשובה עילאה⁸⁰, צ"ל ענין השמחה גם בתשובה תתאה, כי, כדי לבוא לתשובה עילאה צ"ל תחילה השלב הראשון בתשובה — תשובה תתאה, ולכן, כשמתבונן שמזה יבוא אח"כ לתשובה עילאה, שעל ידה יהפכו הזדונות לזכיות, יהי' אצלו ענין השמחה גם בשעה שאוחז עדיין בתשובה תתאה].

יג. אמנם, אע"פ שגם בר"ה ויוהכ"פ ישנו ענין השמחה, הרי השמחה היא בהעלם, ומתגלית בחג הסוכות, "זמן שמחתנו", כמ"ש⁸¹ "ושמחת בחגך", כידוע בענין "בכסה ליום חגיגנו"⁸². ולאחרי כן, בשמע"צ, באים כל ענינים אלו בקליטה בפנימיות — ע"י ענין השמחה.

* * *

יד. בהמשך להמדובר לעיל (סי"א) אודות השמחה דשמע"צ ושמח"ת שהיא אצל כל בני" בשוה — יש להוסיף:
גם בר"ה מודגשת אחדותם של כל בני" כמ"ש⁸³ "אתם נצבים היום

(80) ראה תר"מ חמ"ח ע' 55. וש"נ.

(81) פ' ראה טז, יד.

(82) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(83) ר"פ נצבים.

(76) פ"א ה"ז.

(77) ראה גם תר"מ חנ"ז ע' 364. וש"נ.

(78) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה

פ"ז ה"ד.

(79) יומא פו, ב.

(דקאי על ר"ה⁸⁴) כולכם ראשיכם שבטיכם גוי' מחוטב עציך עד שואב מימיך".

וכיון שהקליטה דר"ה היא בשמע"צ, לכן גם בשמע"צ (ושמח"ת) מודגשת אחדותם של כל בני — שכולם רוקדים עם התורה, שניתנה לכל אחד מישראל, שזהו שלכל אחד מישראל יש חלק (אות) בתורה⁸⁵, ועי"ז הוא מקושר עם התורה כולה, כי, העצם כשאתה תופס בחלקך אתה תופס בכול⁸⁶, ועד שהתחלת עשה"ד היא "אנכי הוי' אלקיך"⁸⁷, כחך וחיותך⁸⁸ — בלשון יחיד⁸⁹, לכל אחד מישראל, ובאופן ש"פנים בפנים דבר ה' עמכם"⁹⁰.

זאת ועוד:

השמחה דשמע"צ ושמח"ת קשורה עם הענין ד"יום חתונתו זה מתן תורה"⁹¹, יוהכ"פ, שבו ניתנו לוחות שניות⁹². והרי התכלית של ענין הנישואין (היחוד והקליטה כו') הוא ענין ההולדה — "והיו לבשר אחד"⁹³. ובנוגע ליחוד של בני" עם הקב"ה — ענין ההולדה הוא הפעולה בעולם, שנעשה גילוי אלקות בעולם.

וענין זה נפעל כבר בר"ה — שהרי בר"ה, יום ברוא אדה"ר, אמר אדה"ר לכל הנבראים "באו נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה'"⁹⁴, היינו, שפעל גילוי אלקות בעולם, ועד שעיי"ז "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"⁹⁵, והרי ענין השותפות הוא באופן שכל נקודה ונקודה היא בבעלות שניהם בשוה⁹⁶ (אע"פ שנקודה אינה מתחלקת).

ואין לטעון שענין זה שייך רק לאדה"ר, שהי' יציר כפיו של הקב"ה⁹⁷, משא"כ מי שנמצא בחושך כו' — שהרי מפורש במשנה⁹⁸ "לפיכך נברא אדם יחידי וכו'", "להראותך שמאדם אחד נברא מילואו של עולם"⁹⁹, כך, שכל אחד מישראל הוא כמו אדם הראשון — "עולם מלא".

* * *

(93) בראשית ב, כד.	(84) לקו"ת ר"פ נצבים.
(94) תהלים צה, ו. וראה פרדר"א פי"א.	(85) ראה תו"מ חס"ג ריש ע' 36. וש"נ.
ועוד.	(86) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ז. וש"נ.
(95) שבת יו"ד, א. וש"נ.	(87) יתרו כ, ב.
(96) ראה גם תו"מ חנ"ד ע' 143. חנ"ו ע' 326. וש"נ.	(88) ראה לקו"ת במדבר טז, סע"ד. בלק עג, ג. פינחס פ, א. ר"פ ראה. ובכ"מ.
(97) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).	(89) ראה יל"ש עה"פ (רמז רפז). ועוד.
(98) סנהדרין לז, סע"א.	(90) ואתחנן ה, ד.
(99) פרש"י שם.	(91) תענית כו, ב (במשנה).
	(92) שם ל, ב.

טו. דובר אודות עבודתו של כל אחד מישראל לפעול בעולם שיהי' כלי לאלקות (כמארוז"ל¹⁰⁰ שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים), שצריכה להיות בכל המצבים, הן בזמן שנמצא במעמד ומצב של מצור ומצוק, והן בזמן שנמצא במעמד ומצב של הרחבה.

ובהקדמה — שבכל אחד מהם יש מעלה וחסרון כו', וכמו החילוק בין הנסיון של עשיר לנסיון של עני¹⁰¹, שעשיר (בממון וכיו"ב) צריך להזהר יותר מהשוחד¹⁰² של אהבת עצמו, והיינו, שגם בהיותו מאמין בהקב"ה ובהשגחה פרטית, ובידעו שאין זה באופן ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"¹⁰³, יכול לעשות חשבון שהקב"ה נתן לו עשירות בגלל שנותן בו אימון כו', ולכן מביט על העני (שהקב"ה לא נתן לו כו') מלמעלה למטה¹⁰⁴, והנסיון שלו הוא לשלול ולבטל הרגש זה כו'; ואילו העני¹⁰⁵, יש לו נסיונות אחרים — שצריך להתמודד עם טענתו להקב"ה

צורך לציית להוראת התורה, וכמודגש בנוגע לקיום שבע מצוות בני נח, שאע"פ שהם ענינים פשוטים שהשכל מחייבם, צריך לקיימם "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו", ולא "מפני הכרע הדעת" (רמב"ם הל' מלכים ספ"ח), וכפי שראו במוחש (ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 361. וש"נ) שאלו שהתפארו במעלת חכמתם ושיטתם בפילוסופיית וכו', התנהגו בפועל באופן שהוא היפך ישוּבו של עולם!

(103) עקב ח, יז.

(104) ועד שיכול להיות שבגלל זה לא מלשון הוראה — שכבר "שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע, אם אלקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם", ועל זה "אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך, לא דורון משגר לו" (בתמי") (ב"ב יו"ד, א), כדי שאם יבוא היצה"ר ויטען טענה כזו, יאמרו לו שגוי פלוני כבר שאל זאת, והשיבו לו וכו'.

(105) נתבאר גם שדוקא במצב של עניות, כאשר לוחצים כו', אזי מתעוררת מדת הנצחון כו', משא"כ כשנמצאים במצב של עשירות,

(100) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

(101) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 421. וש"נ. — ומודגש יותר במי שהיו אצלו ב' המצבים* — ע"ד שמצינו אצל שלמה שבזמן מסויים הי' מלך ישראל, ובזמן מסויים הי' במצב של עניות כו' (ראה גיטין סח, סע"ב. וש"נ).

(102) עליו נאמר (פ' שופטים טז, יט) "כי השוחד יעור עיני חכמים", והיינו, שאין זה באופן שחכמתו מתבטלת ("ער ווערט אויס חכם"), אלא שנשאר חכם, ואעפ"כ, השוחד מעור את עיניו שלא לראות את האמת כו', ולכן הרי זה גרוע יותר, כיון שסומכים על כך שהוא חכם, ולפועל, בגלל השוחד, ה"ה פוסק באופן שהוא היפך האמת, כהמשך הכתוב: "ויסלף דברי צדיקים".

ובהמשך לזה דובר בארוכה עד כמה שאי אפשר לסמוך על הבנת השכל בלבד, אלא יש

(* כנראה היו הדברים מכוונים במיוחד לקבוצת האורחים שיצאו לאחרונה מאזורי מסך הברזל, מן המיצר אל המרחב, בהביעו ברכתו שהיציאה משם תהי' באופן ש"לא תשאר פרסה" (בא יו"ד, כו), ו"כספם וזהבם אתם" (ישעי' ס, ט) — המו"ל.

מדוע מגיע לו להיות עני¹⁰⁶, ואפילו אם מגיע לו, מדוע צריכים בני ביתו לסבול מזה כו'.

ודוגמתו בזמני השנה — שבחודש תשרי נמצאים במעמד ומצב של עשירות, שעומדים בתנועה של התעוררות וכו', משא"כ בשאר ימות השנה יש זמנים שאינם באופן כזה, כפי שידע איניש בנפשי'.

והעצה לזה — שבבוא הזמן ד"ויעקב הלך לדרכו⁵⁷ לעבודת כל השנה כולה, צריך ליקח נתינת כח משמיני-עצרת ושמחת-תורה, היינו, שקליטת כל עניני חודש תשרי היא באופן שחדור עם שמחת התורה — תורת חיים, "כי הם חיינו"¹⁰⁷, ובנוגע לענין החיים¹⁰⁸ לא שייך לחלק ולומר שיש זמנים שבהם הוא חי ויש זמנים כו', שהרי ענין החיים הו"ע תמיד⁴⁴.

106) ראה גם תו"מ חס"ג ע' 264. וש"נ.
107) נוסח תפלת ערבית (ע"פ לשון הכתוב — ס"פ נצבים).
108) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 429. וש"נ.

אזי טוען היצה"ר, שאין זה "קונץ" וכו'.
והמענה על זה — שאין הכוונה להראות "קונץ" דוקא, כי אם להשלים את הכוונה העליונה כו'.